

Sallittu oheismateriaali: taskulaskin (myös ohjelmoitavat ja graafiset laskimet kävät) ja oma, ohjeiden mukainen kaavakokoelma.

Palauta vähintään yksi nimelläsi varustettu konsepti. Muista palauttaa myös monivalintatehtäväpaperi. Palauta kaikki saamasi yliopiston konseptiarkit – myös tyhjät ja suttupaperit. Tämän tehtäväpaperin ja oman kaavakokoelman voit pitää.

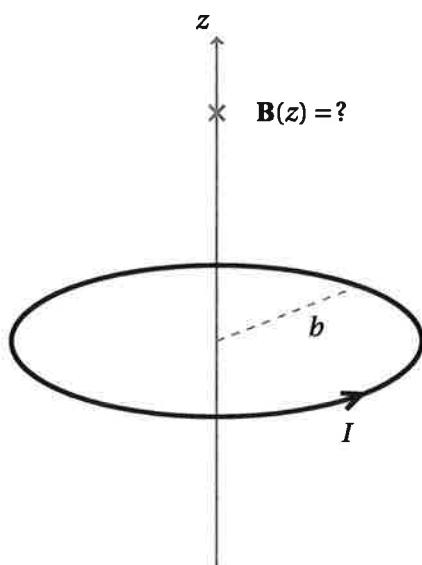
1. Monivalintatehtävä erillisellä paperilla.

2. Varaus $Q > 0$ sijaitsee xy -tason pisteessä (a, a) .
 - (a) Laske sähkökentän voimakkuus x -aksellilla pisteessä $(x, 0)$.
 - (b) Varausta $Q_t > 0$ kuljetetaan origosta alkaen x -akselia pitkin äärettömän kauas. Onko työ positiivinen vai negatiivinen?
 - (c) Laske (b)-kohdan työ määritelmästä $W = \int \mathbf{F} \cdot d\ell$ lähtien.

LASKE 3. TEHTÄVÄ ERI KONSEPTILLE KUIN 2. TEHTÄVÄ!

3. Laske Biot-Savartin lain perusteella b -säteisen tasavirtasilmukan aiheuttaman magneettivuontiheyden \mathbf{B} symmetria-akselilla z . Sijaitkoon silmukka origokeskisesti xy -tasolla, joten laske magneettivuontiheyksvektorifunktio kaikilla z :n arvoilla $-\infty < z < \infty$, kun $x = 0, y = 0$.
Vuontiheyden lauseke yksinkertaistuu, kun ollaan kaukana silmukasta, siis kun $z \gg b$. Mitä se on tällöin?

Muistat varmaan Biot-Savartin lain:

$$d\mathbf{H} = \frac{Id\ell \times \mathbf{u}_r}{4\pi r^2}$$

Nablaoperaatiorit

Koordinaattimuunnokset vektorille \bar{f}

Vektori-integraalilaskennan kaava

Karteesinen koordinaatistot

$$\nabla f(\bar{r}) = \bar{u}_x \frac{\partial}{\partial x} f(\bar{r}) + \bar{u}_y \frac{\partial}{\partial y} f(\bar{r}) + \bar{u}_z \frac{\partial}{\partial z} f(\bar{r})$$

$$\nabla \times \bar{f} = \begin{vmatrix} \bar{u}_x & \bar{u}_y & \bar{u}_z \\ \frac{\partial}{\partial x} & \frac{\partial}{\partial y} & \frac{\partial}{\partial z} \\ f_x & f_y & f_z \end{vmatrix}$$

$$\nabla \cdot \bar{f}(\bar{r}) = \frac{\partial}{\partial x} f_x(\bar{r}) + \frac{\partial}{\partial y} f_y(\bar{r}) + \frac{\partial}{\partial z} f_z(\bar{r})$$

$$\nabla^2 f = \frac{\partial^2 f}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 f}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 f}{\partial z^2}$$

Karteesinen \leftrightarrow sylinterikoordinaatistot

$$x = \rho \cos \varphi, \quad y = \rho \sin \varphi, \quad z = z,$$

$$\rho = \sqrt{x^2 + y^2}, \quad \varphi = \arctan(y/x), \quad z = z.$$

$$\nabla f(\bar{r}) = \bar{u}_\rho \frac{\partial}{\partial \rho} f + \bar{u}_\varphi \frac{1}{\rho} \frac{\partial}{\partial \varphi} f + \bar{u}_z \frac{\partial}{\partial z} f$$

$$\nabla \times \bar{f} = \begin{vmatrix} \bar{u}_\rho & \bar{u}_\varphi & \bar{u}_z \\ \frac{\partial}{\partial \rho} & \frac{\partial}{\partial \varphi} & \frac{\partial}{\partial z} \\ f_\rho & f_\varphi & f_z \end{vmatrix}$$

$$\nabla \cdot \bar{f} = \frac{1}{\rho} \frac{\partial}{\partial \rho} (\rho f_\rho) + \frac{1}{\rho} \frac{\partial}{\partial \varphi} f_\varphi + \frac{\partial}{\partial z} f_z$$

$$\nabla^2 f = \frac{1}{\rho} \frac{\partial}{\partial \rho} \left(\rho \frac{\partial f}{\partial \rho} \right) + \frac{1}{\rho^2} \frac{\partial^2 f}{\partial \varphi^2} + \frac{\partial^2 f}{\partial z^2}$$

Karteesinen koordinaatistot

$$\bar{d}\ell = \bar{u}_x dx + \bar{u}_y dy + \bar{u}_z dz$$

$$\bar{d}S_x = \bar{u}_x dy/dz$$

$$\bar{d}S_y = \bar{u}_y dx/dz$$

$$\bar{d}S_z = \bar{u}_z dx dy$$

$$dV = dx dy dz$$

Sylinterikoordinaatistot

$$d\bar{\ell} = \bar{u}_\rho d\rho + \bar{u}_\varphi \rho d\varphi + \bar{u}_z dz$$

$$\bar{d}S_\rho = \bar{u}_\rho \rho d\varphi dz$$

$$\bar{d}S_\varphi = \bar{u}_\varphi d\rho dz$$

$$\bar{d}S_z = \bar{u}_z \rho d\rho d\varphi$$

$$dV = \rho d\rho d\varphi dz$$

Pallokoordinaatistot

$$\bar{d}\ell = \bar{u}_r dr + \bar{u}_\theta r d\theta + \bar{u}_\varphi r \sin \theta d\varphi$$

$$\bar{d}S_r = \bar{u}_r r^2 \sin \theta d\theta d\varphi$$

$$dV = \rho d\rho d\varphi dz$$

Karteesinen \leftrightarrow pallokoordinaatistot

$$x = r \sin \theta \cos \varphi, \quad y = r \sin \theta \sin \varphi, \quad z = r \cos \theta,$$

$$r = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}, \quad \theta = \arctan \left(\frac{\sqrt{x^2 + y^2}}{z} \right), \quad \varphi = \tan^{-1} \frac{y}{x}$$

$$\nabla f(\bar{r}) = \begin{pmatrix} f_x \\ f_y \\ f_z \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \sin \theta \cos \varphi & \cos \theta \cos \varphi & -\sin \varphi \\ \sin \theta \sin \varphi & \cos \theta \sin \varphi & \cos \varphi \\ \cos \theta & -\sin \theta & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} f_r \\ f_\theta \\ f_\varphi \end{pmatrix},$$

$$\nabla \times \bar{f} = \begin{pmatrix} f_\rho \\ f_\varphi \\ f_z \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \sin \theta \cos \varphi & \sin \theta \sin \varphi & \cos \theta \\ \cos \theta \cos \varphi & \cos \theta \sin \varphi & -\sin \theta \\ -\sin \varphi & \cos \varphi & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} f_x \\ f_y \\ f_z \end{pmatrix}$$

$$\nabla \cdot \bar{f} = \frac{1}{r^2} \frac{\partial}{\partial r} (r^2 f_r) + \frac{1}{r} \frac{\partial}{\partial \varphi} f_\varphi + \frac{\partial}{\partial z} f_z$$

$$\nabla^2 f = \frac{1}{r^2} \frac{\partial}{\partial \rho} \left(\rho \frac{\partial f}{\partial \rho} \right) + \frac{1}{r^2} \frac{\partial^2 f}{\partial \varphi^2} + \frac{\partial^2 f}{\partial z^2}$$

Sylinteri \leftrightarrow pallokoordinaatistot

$$\rho = r \sin \theta, \quad \varphi = \varphi, \quad z = r \cos \theta,$$

$$r = \sqrt{\rho^2 + z^2}, \quad \theta = \arctan(\rho/z), \quad \varphi = \varphi.$$

$$\nabla f(\bar{r}) = \begin{pmatrix} f_\rho \\ f_\varphi \\ f_z \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \sin \theta & \cos \theta & 0 \\ 0 & 0 & 1 \\ \cos \theta & -\sin \theta & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} f_r \\ f_\theta \\ f_\varphi \end{pmatrix},$$

$$\nabla \times \bar{f} = \begin{pmatrix} f_r \\ f_\theta \\ f_\varphi \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \sin \theta & 0 & \cos \theta \\ \cos \theta & 0 & -\sin \theta \\ 0 & 1 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} f_\rho \\ f_\varphi \\ f_z \end{pmatrix},$$

$$\nabla \cdot \bar{f} = \frac{1}{r^2} \frac{\partial}{\partial r} (r^2 f_r) + \frac{1}{r} \frac{\partial}{\partial \theta} (\sin \theta f_\theta) + \frac{1}{r \sin \theta} \frac{\partial}{\partial \varphi} f_\varphi$$

$$\nabla^2 f = \frac{1}{r^2} \frac{\partial}{\partial \rho} \left(r^2 \frac{\partial f}{\partial \rho} \right) + \frac{1}{r^2} \frac{\partial^2 f}{\partial \varphi^2} + \frac{1}{r^2 \sin^2 \theta} \frac{\partial^2 f}{\partial \theta^2}$$

$$\text{Gaussian lause } \int_V \nabla \cdot \bar{f} dV = \int_S \bar{f} \cdot \bar{dS}$$

$$\text{Stokesin lause } \int_S \nabla \times \bar{f} \cdot \bar{dS} = \int_C \bar{f} \cdot \bar{d\ell}$$

$$\epsilon_0 = 8.854 \cdot 10^{-12} \frac{\text{As}}{\text{Vm}}$$

$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \frac{\text{Vs}}{\text{Am}}$$

$$k_B = 1.38 \cdot 10^{-23} \frac{\text{J}}{\text{K}}$$

$$e = 1.60 \cdot 10^{-19} \text{ C}$$